

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук, професора Кузняк Наталії Богданівни на дисертаційну роботу здобувача кафедри терапевтичної стоматології **Глущенко Тетяни Анатоліївни** на тему «Оптимізація діагностики та лікування захворювань тканин пародонта у хворих на метаболічний синдром», подану для публічної презентації наукових результатів для здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Актуальність теми дисертації. Стан здоров'я ротової порожнини часто ігнорується, коли вивчається загальний стан здоров'я людини. Вплив здоров'я порожнини рота на профілактику системних захворювань став важливим в останні роки, коли дослідники визнали двосторонній зв'язок між ними. Пародонтит, одне з найпоширеніших захворювань зубо-щелепової системи, яке характеризується прогресуючими запально-деструктивними змінами опорних структур зубів, що призводить до втрати кісткової тканини та періодонтальної зв'язки. Це викликано багатofакторним дисбалансом між мікробною флорою та захисними механізмами організму людини.

Близько 10% дорослого населення дуже вразливі до різних форм пародонтиту, а 10-15% є повністю стійкими до нього, тоді як решта варіюється між цими двома показниками. Пародонтит є серйозною проблемою громадського здоров'я через його високу поширеність. Він може призвести до втрати зубів, негативно впливати на жувальну функцію та естетику, на загальний стан здоров'я, призводить до значних витрат на стоматологічну допомогу.

Останні епідеміологічні дослідження повідомляють про збільшення неінфекційних захворювань, а саме гіпертонії, діабету, ішемічної хвороби серця. За даними ВООЗ спільною ознакою цих захворювань є метаболічний синдром, який лежить в основі розвитку серцево-судинних захворювань і є основним фактором захворюваності та смертності. Частота захворювань пародонту також зростає у всьому світі паралельно з частотою метаболічного синдрому.

Метаболічний синдром є складним та багатофакторним розладом, що включає як клінічні, так і біологічні порушення. Ці стани включають абдомінальне ожиріння, дисліпідемію, гіперглікемію, гіпертензію та ін. Кожна складова метаболічного синдрому є фактором серцево-судинного ризику, який можна модифікувати, і комбінація цих факторів призводить до збільшення загального серцево-судинного ризику, що робить метаболічний синдром основною проблемою громадського здоров'я. Таким чином, ефективний контроль кожної компоненти має вирішальне значення для зниження смертності.

Основним етіологічним фактором захворювання пародонту є бактерії, які здатні активувати вроджену імунну відповідь організму, викликаючи запальну реакцію. Еволюція цієї запальної реакції завершується руйнуванням тканин пародонту. З цієї причини важливо розуміти різні молекулярні та клітинні механізми патогенезу захворювань пародонту з метою встановлення своєчасного діагнозу, відповідного лікування та прогнозу.

Отже, дослідження щодо оптимізації діагностики та лікування захворювань тканин пародонту у хворих на метаболічний синдром є актуальним і своєчасним.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота є фрагментом комплексної науково-дослідної теми кафедри терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету «Розробка методів діагностики, терапевтичного лікування та реабілітації стоматологічних хворих» (№ ДР 0115 U 002765). Авторка є безпосереднім виконавцем окремих фрагментів досліджень зазначеної теми.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації. Отримані результати базується на достатній кількості пацієнтів: 190 осіб із метаболічним синдромом, які перебували на обліку в ендокринологічному диспансері м. Чернівці; вони склали основну групу. У групу порівняння увійшли 90 осіб без метаболічних

порушень. Вік обстежених коливався у межах 25-55 років. Групи дослідження стандартизовано по статі та віку згідно з рекомендаціями ВООЗ.

Достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, зумовлені адекватно обраними науково-методичними підходами до вирішення поставленої мети та завдань, використанням комплексу правильно підібраних сучасних високоінформативних взаємодоповнювальних методів дослідження, високим рівнем науково-інформаційного супроводу та відповідною статистичною обробкою отриманих кількісних величин.

Наукова новизна результатів дослідження. Уточнено наукові дані про поширеність, інтенсивність та особливості клінічного перебігу захворювань пародонту в осіб з метаболічним синдромом. Встановлено, що у структурі захворювань пародонту осіб з метаболічним синдромом переважав генералізований пародонтит. Простежено, що вже після 25 років у пацієнтів спостерігається значний відсоток розвинених форм ураження зубоутримуючого апарату, які швидко прогресують із зростанням віку.

Спостережено гомеостатичні зсуви в біосистемі порожнини рота осіб із захворюваннями пародонта на тлі метаболічного синдрому: зниження швидкості слиновиділення, збільшенні в'язкості слини та переважання у ротовій порожнині явищ ацидозу.

Досліджено патологічні зміни мікробіому порожнини рота у пацієнтів з патологією пародонту та метаболічним синдромом з переважанням пародонтопатогенних мікроорганізмів.

Доповнено наукові дані, що у пацієнтів з генералізованим пародонтитом на тлі метаболічного синдрому відбуваються суттєві порушення імунологічного статусу ротової порожнини.

На підставі вивчення клінічних, фізико-хімічних, мікробіологічних та імунологічних показників ротової рідини, проведена оцінка їхнього значення в діагностиці змін органів та тканин ротової порожнини, прогнозуванні

перебігу та ефективності застосованого комплексу лікувально-профілактичних заходів.

Теоретичне значення отриманих результатів. За результатами проведених клінічних досліджень запропонований комплекс препаратів загального призначення «Біотрит-дента», «Бурштинова кислота» та «Аскорутин» і засоби для місцевої терапії: ополіскувач «Лізодент», протизапальний гель «Abigel» та мікрочіп «PerioChip» є ефективним засобом профілактики та лікування генералізованого пародонтиту у хворих із метаболічним синдромом.

Вивчені імунологічні показники ротової рідини можуть слугувати маркерами контролю ефективності лікування генералізованого пародонтиту у хворих з метаболічним синдромом.

Отримані результати поширеності та інтенсивності захворювань пародонту можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях.

Практичне значення результатів дослідження. Результати наукової роботи впроваджені в лікувальний процес стоматологічного відділення Навчально-лікувального центру «Університетська клініка» БДМУ, ОКНП «Чернівецький обласний стоматологічний центр», стоматологічних клінік приватної власності MEDWAY, RADENT.

Теоретичні положення та практичні рекомендації дисертаційної роботи впроваджені в навчальний процес на кафедрах терапевтичної стоматології БДМУ, Івано-Франківського НМУ, Тернопільського НМУ ім. ІЯ Горбачевського, на кафедрі стоматології післядипломної освіти ДВНЗ «Ужгородського національного університету».

Апробація результатів дисертації, повнота викладу основних положень, висновків і рекомендацій. Основні положення дисертаційної роботи оприлюднено на 100-й та 102-й підсумковій науковій конференції професорсько-викладацького персоналу БДМУ; на всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми стоматології, щелепно-лицевої хірургії, пластичної та реконструктивної

хірургії голови та шиї» (Полтава, 2019 рік); на науково-практичній конференції за міжнародної участі «Актуальні питання сучасної стоматології», присвяченої 100-річчю стоматологічного факультету НМУ ім. ОО Богомольця (Київ, 2021 р.) на міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Results of modern scientific research and development» / Результати сучасних наукових досліджень і розробок/ (Іспанія, Мадрид, 2021 р.); на міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Modern science: innovations and prospects» / Сучасна наука: інновації та перспективи / (Швеція, Стокгольм, 2022 р.).

Результати проведених досліджень опубліковано у 13-и наукових працях, з них 7 статей у наукових фахових виданнях, рекомендованих ДАК України, у тому числі 1 - в іноземному виданні, індексованому науково-метричною базою Scopus, та 6 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій, з яких 2 міжнародні.

Сукупність усіх публікацій повною мірою відображає викладені в дисертації результати дослідження.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності в дисертаційній роботі. У рецензованій дисертаційній роботі не встановлено ознак академічного плагіату, фальсифікації чи інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконання дисертантом представленого наукового дослідження. Текст є оригінальним, всі цитати коректно позначені та вказані в списку використаних джерел.

Оцінка структури, змісту та форми дисертації. Рукопис дисертації відповідає вимогам щодо оформлення дисертацій, які затверджені наказом МОН України №40 від 12.01.2017 року та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44.

Матеріали дисертації викладені на 209 сторінках друкованого тексту. Складається з анотації, вступу, огляду літератури, матеріалів та методів дослідження, чотирьох розділів власних досліджень, їх аналізу та узагальнення, висновків, практичних рекомендацій, списку використаної літератури, який містить 269 бібліографічних джерел (108 – кирилицею, 161 – латиницею), 7 додатків. Мова дисертації – українська. Дисертаційна робота містить 21 таблицю, 20 рисунків, 6 формул.

Першим структурним елементом рукопису дисертації є «**Анотація**», викладена державною та англійською мовами, містить стислий виклад основних положень та результатів дисертаційної роботи, оформлена згідно Вимог. Наприкінці анотації наводяться ключові слова (6), які відповідають основному змісту наукової праці. Анотацію завершує список публікацій за темою дисертації.

На 7 сторінках «**Вступу**» (**стор. 26-32**) здобувачка обґрунтувала актуальність проведеного дослідження, сформулювала мету та завдання дослідження; визначила об'єкт та предмет дослідження; аргументовано вказала методи дослідження; показала наукову новизну і практичне значення отриманих результатів, зазначивши свій особистий внесок; описала географію наукових форумів з апробацією результатів виконаної наукової роботи.

У розділі 1 «Сучасні аспекти захворювань тканин пародонту на тлі метаболічного синдрому», викладеному на 42 сторінках (**стор. 33-74**) у 5 підрозділах авторка послідовно та аргументовано приводить відомі дані наукової літератури щодо поширеності патології тканин пародонту у хворих із метаболічним синдромом.

Аналіз, проведений автором, свідчить про його обізнаність з літературою з даної проблеми та вміння доступно узагальнити й подати матеріал. З огляду літератури впливають ті невивчені питання, які дисертантка винесла як завдання свого дослідження.

Завершує розділ список публікацій (4).

У розділі 2 «Матеріал і методи дослідження» на 15 сторінках (**стор. 61-75**) у 7 підрозділах авторкою наведена характеристика дизайну та опис методологічних підходів, які застосовувались в процесі досліджень. Для вирішення поставлених завдань здобувачка використала достатній арсенал методів дослідження (клінічних, фізико-хімічних, мікробіологічних, імунологічних), які, на її думку, є коректними та достатніми, а отримані результати характеризуються належним рівнем валідності, вірогідності та узгодженості. Розділ доповнено 3 таблицями, 6 формулами.

Результати власних досліджень викладені у трьох розділах роботи.

Розділ 3 «Стан тканин пародонту, гігієнічний стан ротової порожнини та клінічні особливості перебігу захворювань пародонту у хворих із метаболічним синдромом» (стор. 76-100) на 25 сторінках тексту здобувачка описує отримані результати дослідження, зокрема:

- поширеність та інтенсивність захворювань тканин пародонту у хворих із метаболічним синдромом;
- індексна оцінка стану тканин пародонту у хворих із метаболічним синдромом;
- стан гігієни порожнини рота у хворих на метаболічний синдром;
- особливості клінічного перебігу захворювань пародонту в осіб із метаболічним синдромом.

Результати розділу проілюстровано 11 інформативними рисунками, 9 таблицями, які наочно демонструють вірогідну відмінність проведених досліджень.

Розділ завершено списком публікацій здобувача (1).

Розділ 4 «Фізико-хімічні, мікробіологічні, імунологічні показники у хворих із генералізованим пародонтитом на тлі метаболічного синдрому» (стор.101-119) викладений на 19 сторінках. У чотирьох підрозділах авторка описує результати додаткових методів дослідження.

Розділ ілюстрований 5 таблицями та 2 рисунками.

Результати досліджень даного розділу знайшли своє відображення у 5

публікаціях.

Розділ 5 (стор. 120-140) присвячений ефективності профілактики та лікування генералізованого пародонтиту у хворих із метаболічним синдромом

Авторка приводить розроблений алгоритм профілактики та лікування генералізованого пародонтиту у хворих із метаболічним синдромом, оцінює його ефективність. Для покращання сприйняття результатів дослідження розділ доповнено 7 рисунками, 4 таблицями.

Розділ завершено проміжними висновками, списком 3 публікацій.

Розділ **«Аналіз та узагальнення результатів досліджень»** на 30 сторінках (стор. 141-170) містить виклад основних положень дисертації, із ґрунтовним порівнянням власного фактичного матеріалу із результатами відомих досліджень.

Розділ «Висновки» (стор. 171-173). Автор на підставі проведеного дослідження формує 5 обґрунтованих висновків, які відповідають завданням дослідження, відрізняються новизною, витікають із результатів проведеного дослідження.

Практичні рекомендації (стор. 174) сформульовані автором у 4 пунктах та мають конкретний характер, що підкреслює практичну значущість дослідження.

На 35 сторінках в алфавітному порядку сформовано **Список використаних джерел**; оформлено з використанням *Springer Vancouver Style*, віднесеного до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій.

Зауваження та побажання до дисертації щодо змісту та оформлення. Принципових зауважень щодо змісту та оформлення дисертаційного дослідження немає.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

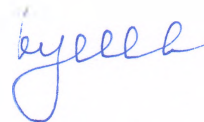
Дисертаційне дослідження на здобуття ступеня доктора філософії галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» Глущенко Тетяни Анатоліївни на тему: «Оптимізація діагностики та лікування

захворювань тканин пародонту у хворих на метаболічний синдром» є самостійною завершеною науково-дослідною працею, яка вирішує актуальне наукове завдання терапевтичної стоматології - підвищення ефективності профілактики та лікування захворювань тканин пародонту у хворих з метаболічним синдромом.

За актуальністю теми, методичним рівнем виконаних досліджень, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням, повнотою опублікування результатів дисертації, а також оригінальністю текстових даних (відсутністю порушення академічної доброчесності) робота Глущенко Тетяни Анатоліївни на тему «Оптимізація діагностики та лікування захворювань тканин пародонту у хворих на метаболічний синдром» відповідає «Вимогам до рівня кваліфікаційної наукової роботи» Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінетом Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221-Стоматологія (галузь знань 22-Охорона здоров'я).

РЕЦЕНЗЕНТ

доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри хірургічної стоматології
та щелепно-лицевої хірургії
Буковинського державного
медичного університету

Наталія КУЗНЯК

